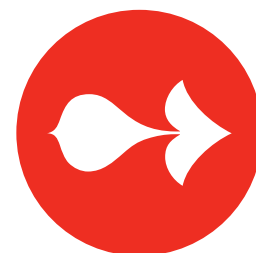

Designtænkning kan lære eleverne at gå reflekterende, undersøgende og kritisk til verden. Men den form for designtænkning, der i disse år holder sit indtog i den danske folkeskole, bygger på en produktorienteret tilgang, der ikke matcher folkeskolens formål. Sådan lyder det fra to forskere, der opfordrer til en mere reflekteret og nuanceret tilgang til designdidaktikken, der tager afsæt i vores nordiske dannelsesideal.

Design Thinking i skolen:

“Elever i folkeskolen skal ikke uddannes til at være designere, de skal dannes”

Af EVA FRYDENBERG HOLM

Design Thinking. Eller: Designtænkning. Det er en af de didaktiske strategier, der i disse år har medvind i den danske folkeskole. Tilhængere roser den didaktiske tilgang for at skabe kreative processer, der kan udvikle elevernes evne til at forholde sig kritisk og reflekteret til verden. Kritikerne derimod sætter Design Thinking i bås med andre af tidens didaktiske strategier, der enøjet sigter mod at udvikle elevernes kompetencer til at begå sig på arbejdsmarkedet.

Ulf Dalvad Berthelsen, der er lektor på DPU, Aarhus Universitet, mener, at det kan være helt på sin plads at arbejde med en didaktik som Design Thinking i folkeskolen. Men når man gør det, er det vigtigt at være bevidst om, at didaktiske strategier som Design Thinking bygger på nogle særlige ideologier.

“Med de såkaldte ‘21st century skills’ kom nogle fagfolk og politikere med bud på, hvad skolen skal tilbyde eleverne for at være klar til det 21. århundrede. Det er blandt andet digitale kompetencer og naturfag, men det er også kreative kompetencer, interkulturelle kompetencer og samarbejde. For at imøde-

komme det har man rakt ud efter nogle strategier fra verden uden for skolen, men man er ikke nødvendigvis opmærksom på hvilke ideologier, de bygger på. Flere af dem har rødder tilbage til krisen i 1980'ernes USA, hvor der kom stigende fokus på at uddanne til virksomheder og arbejdsmarked,” siger han og fortsætter:

“Når vi implementerer for eksempel Design Thinking i dansk skolesammenhæng, har det en positiv klang af designmøbler og kreative processer, men i virkeligheden er der tale om et begreb, der opstod i industrien i 1950'erne, og som er baseret på idéen om, at man researcher brugerens behov og ikke spilder

FOTO: MIKAEL SCHLOSSER

Hvis designtænkning skal give mening i dansk sammenhæng, skal den bygge på en nordisk, demokratisk og deltagende tradition, så didaktikken understøtter folkeskolens formål og tilpasses nordisk kultur og pædagogik.

tid. Det er en strategi for, hvordan man strømliner produktionen og producerer med henblik på at tjene penge. Og spørgsmålet er, om det er den bedste strategi i alle fag.”

Han kalder det problematisk, hvis strategier som Design Thinking indføres i den danske folkeskole uden refleksion.

“Min kritik går på, at man indfører strategier som Design Thinking bevidstløst. For det kan godt være, at det er en udmærket måde at arbejde på, men man er nødt til at forholde sig til, hvorfor man gør det. Hvad er formålet med det? Hvem har gavn af det?” siger han og fremhæver, at nok skal skolen udvikle elevernes kompetencer til at begå sig på arbejdsmarkedet, men det må aldrig stå alene. Folkeskolens formål rummer også et dannelsesformål. Skolen skal også uddanne til samfundssind og medborgerskab.

Nordisk designtænkning er demokratisk

Rikke Toft Nørgård er lektor i didaktisk design og teknologi på Aarhus Universitet. Hun er enig i, at den form for designtænkning, der i disse år holder sit indtog i den danske

»Som designtænkner er man tvunget til kontinuerligt at reflektere over de valg, man træffer – og at kunne argumentere for dem.«

Rikke Toft Nørgård

folkeskole, kan være problematisk. Først og fremmest, fordi den bygger på en amerikansk innovationsdrevet og produktionsorienteret designtradition frem for en nordisk demokratisk, deltagende og kritisk designtradition. Dermed risikerer man at indføre en designtænkning, som ikke understøtter folkeskolens formål, og som ikke er tilpasset nordisk kultur og pædagogik.

“Det kan godt gøre mig lidt bekymret på designtænkningens vegne, når jeg ser,

hvordan den bliver omtalt, forstået og brugt i folkeskolen i disse år. Den måde, man har implementeret Design Thinking på fra politisk hold, er for mig at se forkert. Den har et ensidigt fokus på problemløsning og bygger på en amerikansk designtradition. Den nordiske designtradition tager modsat sit udgangspunkt i demokratisering af produktionsapparatet og i at give arbejderne medindflydelse. At give dem en stemme og få dem til at tage kritisk stilling,” siger Rikke Toft Nørgård.

Hun forklarer, at designtænkning som forskningsfelt tager sit udgangspunkt i Donald Schön og John Dewey’s tænkning og særligt i deres fokus på ‘inquiry’ og ‘inquiry based learning’. Det vil sige det at forholde sig reflekterende, undersøgende og kritisk til det, man har gang i. Og det er netop den dimension, der giver designtænkningen sin berettigelse i den danske folkeskole.

“Designtænkning er at kunne tænke gennem handling og foretage de rette valg, der skaber den rette ting, for de rette mennesker, på det rette tidspunkt, på det rette sted, på

FLERE TILGANGE TIL DESIGN THINKING

Den **produktorienterede** og **innovationsdrevne** tilgang til Design Thinking sigter mod løsning af komplekse problemstillinger gennem produktfremstilling med tydelig relevans for erhvervsliv, samfund og det 21. århundredes kompetencer. Den har en klar professionsrettethed og et ensidigt fokus på problemløsning.

Den **kritiske nordiske** tilgang til Design Thinking tager sit udgangspunkt i at **demokratisere** produktionsapparatet og give arbejderne medindflydelse. I et skoleperspektiv handler det om at give eleverne en stemme og få dem til at tage kritisk stilling til nutiden og komme med deres bud på en ønskværdig fremtid.

Kilde: Rikke Toft Nørgård

den rette måde, af de rette grunde. Som designtænkner er man tvunget til kontinuerligt at reflektere over de valg, man træffer – og at kunne argumentere for dem. Og så har designtænkning en præskriptiv tilgang. Det vil sige, at man designer med henblik på en mere ønskværdig verden. Det handler altså ikke om, at erhvervslivet skal overleve, snarere det modsatte: Hvordan kan vi designe for den fremtid og det samfund, vi ønsker? Og endelig hviler designtænkningen som teoretisk felt på en tung etik, hvor man skal argumentere – også etisk – for, hvorfor præcis denne løsning er god.”

Skal designtænkningen bidrage til at danne eleverne i den danske folkeskole, opfordrer Rikke Toft Nørgård til i højere grad at have fokus på de teoretisk-filosofiske processer inden for designtænkningen frem for de processer, der har professionalisering for øje.

“Elever i folkeskolen skal ikke uddannes til at være designere, de skal dannes. Derfor skal der udvikles pædagogisk funderede designprocesser, hvor elever kan engagere sig i verden og gå i clinch med nutiden for at komme med reflekterede forslag til en ønskværdig fremtid. Det at designe kræver evnen til empatisk indlevelse i verden og mennesker. Man designer altid for andre og skal derfor kunne sætte sig ud over sig selv – og ind i andres behov, ønsker og drømme. På den måde er designtænkning dannelse til at kunne sætte sig i andres sted og engagere sig kritisk i verden,” forklarer hun.

Didaktisk oprør

Rikke Toft Nørgård peger på Schöns begreb om den reflekterende praktiker og opfordrer til, at man som lærer kigger godt på det og på den kritiske pædagogik, inden man kaster sig ud i designdidaktikken.

“Skal man lykkes med at indføre en design-tænkning, der giver mening i skolen, må man skabe et eksperimenterende, undersøgende og dialogisk rum, hvor ikke bare læreren, men også eleverne er reflekterende praktikere. Læreren skal være den reflekterende praktiker, der danner reflekterende praktiker. Man skal sammen kunne stille sig ud i det åbne og turde undres sammen,” siger Rikke Toft Nørgård.

At stille sig åben over for, hvor processen fører hen, kan stå i modsætning til de krav til mål og resultater, man som lærer i folkeskolen er underlagt. Men i Rikke Toft Nørgårds optik er det kendetegnende for en dygtig reflekterende praktiker, at han eller hun reflekterer over, hvornår man *ikke* skal gøre, hvad der bliver sagt.

“Når jeg taler med lærere, kommer vi hurtigt til at tale om læringsmål. Og om hvordan de kan stå i vejen for de frie processer, som designtænkning er. Der er i designtænkningen et begreb, der hedder ‘creative constraints’. Det betyder, at hvis nogen siger, at noget ikke kan lade sig gøre, så må man tænke kreativt og finde en anden vej, hvor det lader sig gøre. Et eksempel kunne være, at der står ‘designprocesser’ i læringsmålet for faget håndværk og design, men der står ikke noget om, at det skal være amerikanske produktorienterede designprocesser. Det kunne også være spekulative eller kritiske designprocesser. Det kan godt være, at det ikke var det, politikerne regnede med, men måske er det det, skolen har brug for,” siger hun og forsætter:

“Jeg tror, at læreren sagtens kan komme afsted med meget mere, end hun tror. Der er et fint begreb, der hedder ‘guerilla-didaktik’, hvor man som underviser bruger sin pædagogiske takt og didaktisk tæft til at gøre oprør mod de systemer, projekter eller ideologier, der virker mod skolens formål og kan gøre skade på undervisningens rum. Måske skulle den enkelte lærer begynde at tænke lidt mere guerilla-didaktisk.”

Ikke lærerens ansvar alene

Også Ulf Dalvad Berthelsen efterlyser en større refleksion over de didaktikker, der implementeres i folkeskolen, men han fremhæver, at det aldrig må blive den enkelte lærers ansvar alene at gå imod de politiske

»Det er så nemt at sige, at vi bare skal have nogle reflekterede praktikere. Men den enkelte lærer kan ikke være et værn mod politiske ideologier.«

Ulf Dalvad Berthelsen

ideologier, som kommer med de didaktiske strategier.

“Det er så nemt at sige, at vi bare skal have nogle reflekterede praktikere. Men den enkelte lærer kan ikke være et værn mod politiske ideologier. Jeg ved godt, at der er mange, der har den opfattelse, men jeg mener ikke, det er fair at kræve. Selvfølgelig skal lærere reflektere, og det mener jeg bestemt også godt, at de kan. Men det her er en overordnet uddannelsespolitisk diskussion om, hvad vi vil med folkeskolen. Det er en diskussion, der ligger i forlængelse af den kritik, der har været rettet mod, at kompetencebegrebet er blevet det centrale omdrejningspunkt i målbeskrivelserne for folkeskolens fag,” siger han og tilføjer:

“Der er som sådan ikke noget galt i kompetencemål, ligesom der ikke er noget galt i at arbejde med didaktikker som Design Thinking, men det bliver meget nemt produktorienteret, hvis vi ikke tilgår det reflekteret.” ■

Læs mere:

Rikke Toft Nørgård m.fl.: Designtænkning som didaktisk metode: Læringsdesign for teknologisk forestillingskraft og handlekraft. Tidsskriftet Læring og Medier. 2016

RIKKE TOFT NØRGÅRD er lektor på DPU, Aarhus Universitet. Hun forsker i fremtidens uddannelse og er involveret i en række projekter, der udforsker krydsfeltet mellem uddannelse, filosofi, design og teknologi.

ULF DALVAD BERTHELSEN er lektor på DPU, Aarhus Universitet. Han forsker i sprog, literacy og integration af digitale teknologier i læringsmiljøer. Han underviser på DPU's kandidatuddannelse i didaktik – dansk.